

професійної діяльності [3].

Враховання вимог соціального замовлення і необхідність забезпечення конкурентоспроможності та професійної успішності особистості обумовили введення ще одного рівня компетенції – корпоративної, що трактується як інтегративна якість фахівця – спроможність і готовність виконувати професійну діяльність на конкретній посаді з урахуванням корпоративних вимог. Вона охоплює систему виявлених у діяльності корпоративних компетенцій, що складається з підсистем відповідних знань, навичок та навчально-професійних умінь, засвоєних узагальнених способів навчально-професійних дій, а також особистісних і професійно важливих якостей [3].

Відтак, розвиток ключових компетенцій методиста науково-методичної установи ми розглядаємо як інтеграцію двох процесів: 1) процесу якісної зміни його професійного потенціалу, який здійснюється за рахунок моделювання в навчальному процесі професійних завдань, створення умов для їх самостійного рішення, рефлексії і подальшого відпрацювання освоєних способів діяльності на робочому місці; 2) процесу становлення і якісної зміни сукупності його науково-методичних знань, умінь, навичок, компетентності у сфері розробки та реалізації методичного забезпечення для вирішення актуальних для вчителів-предметників навчальних завдань педагогічних завдань, що забезпечує його творчу самореалізацію у професійній діяльності та підвищення результативності педагогічної роботи взаємодіючих з ним вчителів-предметників.

З огляду на вищезазначене, вважаємо, що формування ключових компетенцій методистів є важливою передумовою якісного науково-методичного забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти, підвищення професійного рівня педагогічних працівників загальноосвітніх, дошкільних і позашкільних навчальних закладів і розвиток їхньої творчої ініціативи у міжкурсовий період.

Список використаних джерел

1. Банько Н. А. *Формирование профессионально-педагогической компетентности как компонента профессиональной подготовки менеджеров* : монографія. Волгоград : ГТУ, 2004. 75 с.
2. Львов Л.В., Перезовова О.В. *Формирование конкурентоспособности менеджеров в компетентностно-контекстной системе профессионального образования* : монографія. Москва : СГУ, 2010.
3. Якушно І. *Компетенції базові, ключові... професійно-спеціальні. Управління освітою. 2011. №22(274). С. 9-13.*

Т. В. Коршевнюк

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

Траекторія розвитку загальної середньої освіти в сучасній соціокультурній ситуації орієнтована на досягнення нової якості підготовки молодого людини. Це забезпечується процесами змістового і структурного оновлення освіти, що розгортаються у школі на всіх рівнях: початкової освіти, базової середньої освіти, профільної середньої освіти.

У вітчизняній старшій школі, що функціонує як профільна, зміст освіти представлений інваріантним і варіативним складником. До інваріантного складника входять базові навчальні предмети, які вивчаються в обсязі й на рівні, що задає чинний Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, і профільні навчальні предмети, зміст і рівень вивчення яких ширший і глибший від передбаченого Держстандартом [2]. Відповідно до цього існує два рівні вивчення навчального предмета «Біологія та екологія»: рівень стандарту і профільний рівень, що їх розроблено на засадах компетентнісного підходу як методологічної основи модернізації

змісту освіти [1].

Ефективність навчання учнів, які вивчають біологію на кожному освітньому рівні, забезпечується таким змістом, який має особистісну значущість, тобто відповідає пізнавальним інтересам, нахилам школярів. З цього висновуємо, що навчання старшокласників за уніфікованими програмами не здатне забезпечити повноцінний розвиток, задоволення пізнавальних інтересів та освітніх запитів кожному. Отже, актуалізується необхідність диференціації змісту. Це забезпечує варіативний складник профільної освіти, до складу якого входять курси за вибором.

Вивчення тематики і змісту рекомендованих МОН України курсів за вибором з біології показав, що вони вирізняються цілями, спектром завдань і функціями [4]. Значна частка курсів перебуває на перетині біології та інших природничих наук, тож пропонувані шкільній практиці курси за вибором не вирізняються вузькою предметністю. Водночас вони здебільшого виконують інформаційну функцію, розкриваючи певний аспект біологічних знань (наприклад, поглиблюють і розширюють знання учнів з цитології), меншою мірою забезпечують розвивальну функцію, наділені незначними можливостями у створенні умов для індивідуалізації навчання і професійного самовизначення старшокласників. Резюмуючи сказане, мусимо констатувати, що проаналізовані курси не виконують взаємодоповнювані функції, що їх визначив вітчизняний вчений В.І. Кизенко: індивідуально-навчально-пізнавальну та профільно-орієнтувальну [5].

Враховуючи трансформацію на компетентнісних засадах змісту загальної середньої освіти та навчального предмета «Біологія і екологія» як її інваріантного складника набуває актуальності оновлення структури курсів за вибором у складі варіативного складника біологічної освіти старшокласників.

Провідними ознаками змісту варіативного складника профільної біологічної освіти визначаємо поліфункціональність, ступінчастість, гнучкість. Поліфункціональність забезпечує розвиток творчих здібностей і стійких соціальних мотивів здобувачів освіти, задоволення їх пізнавальних запитів. Ступінчастість передбачає оволодіння відповідним змістом у вигляді завершених блоків (модулів) змісту, що дозволяє особистості самостійно будувати індивідуальну освітню траєкторію. Гнучкість забезпечує учням широкий вибір знань, видів і способів діяльності, різноманітні їх комбінації.

У формуванні змісту курсів за вибором з біології на особливу увагу заслуговує принцип міждисциплінарності, що дозволить органічно поєднати знання з різних галузей сучасної науки, сприятиме формуванню цілісної картини світу, розвитку компетентностей. Цим зумовлено необхідність включення до змісту курсів за вибором з біології проектів як способу інтеграції міждисциплінарних знань, досвіду діяльності і ціннісних установок старшокласників.

Компетентнісний підхід передбачає орієнтацію освіти на формування в учнів визначених Законом України «Про освіту» ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [3]. Сказане детермінує відображення у навчальних програмах курсів за вибором видів діяльності, які забезпечують розвиток у випускників готовності і здатності вирішувати актуальні для них проблеми, уміння школярів самостійно і/або у співпраці з іншими розв'язувати навчальні завдання, уточнювати умови задачі, знаходити способи розв'язування, самостійно оцінювати отримані результати.

Список використаних джерел

1. Біологія і екологія. 10-11 класи. Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти: рівень стандарту, профільний рівень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>. 2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 // Урядовий кур'єр. - 2012. - № 19

(01.02.2012). 3. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. 4. Збірник навчальних програм курсів за вибором та факультативів з біології для допрофільної підготовки та профільного навчання. – Кам'янець-Подільській: Аксіома, 2009. – 246 с. 5. Кизенко В.І. Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика: монографія. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2018. – 405 с.

О. І. Костащук

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ПОЧУТТЯ ЧЕСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема виховання почуття честі зростаючої особистості сьогодні набуває особливого значення. Виховання в сучасних умовах ставить перед педагогами нові завдання: виховання активної творчої особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення. Честь є базовою гуманістичною цінністю, що відображає уяву про цінність будь-якої людини як моральної особистості [1, с.16].

У філософії честь розглядається у контексті моральної свідомості і цінності людини, що розкривається через ставлення до себе, до інших людей, до світу загалом і виступає усвідомленням власної духовної, культурної і соціальної значущості.

Так, український філософ М.Тофтул зазначив, що «честь – це особливе моральне ставлення людини до себе, що виявляється в усвідомленні своєї самоцінності й моральної рівності з іншими людьми [3].

У психології на сьогодні не існує єдиної думки стосовно проблеми виховання честі. Різні аспекти цієї проблеми знайшли відображення у дослідженнях самосвідомості В.Століна, І.Чеснокової; самоповаги та самооцінки – Н.Дятленко, І.Кона, Т. Шибутані; саморегуляції моральної поведінки особистості – Б.Братуся, С.Рубінштейна, В.Чудновського та ін.

У психологічному дослідженні В.Рибалка «Честь і гідність особистості як предмет діяльності практичного психолога» честь розглядається як сутнісна етико-психологічна та аксіопсихологічна ознака людини, що є суб'єктом моральної поведінки та творчої діяльності з продукування духовних і матеріальних цінностей, зокрема і себе як найвищої цінності [2].

Цінною для нас є думка І. Беха стосовно почуття честі особистості, яке розглядається ним у контексті духовного життя та означає, що засвоювана нею мораль доброчинності у відповідній системі морально-духовних цінностей стає змістовною основою честі як інтегральної її цінності [1, с.17].

У педагогічній науці честь розглядається як моральний феномен і стрижень людської особистості, що визначає ставлення до себе та вимогливість, яка не дозволяє входити у суперечність зі своєю моральністю [5].

Виховання почуття честі у молодших школярів відбувається у процесі безпосередньої участі учнів у навчально-виховних заходах, що здійснюються не лише на уроках, а й у позаурочній діяльності.

Позаурочна діяльність морально-етичного спрямування має опиратися на здобуті на уроках знання, які мають систематизуватись і поглиблюватись, створюються умови творчого саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації, молодші школярі вчаться вирішувати практичні завдання, формуються всі необхідні життєві компетенції.

Виховання почуття честі молодших школярів у позаурочній діяльності передбачає застосування великого арсеналу виховних форм і методів, серед яких активно використовуються такі форми роботи, як індивідуальна, групова, колективна, масова, самостійна, систематична, епізодична, домашня тощо [6].